

Posudek oponenta bakalářské práce

PAVLÍNY BURDOVÉ, *Trest smrti*

(Praha: FHS UK, 2011)

Záměr a charakter předložené práce:

Cílem práce je co nejobektivněji postihnout všechny argumenty zastánců i odpůrců trestu smrti, vývoj trestu smrti a současnou situaci (s. 5). Práce je strukturována zhruba do šesti částí: 1. historie trestu smrti od starověku až po novověk; 2. trest smrti ve 20. st. a v současnosti; 3. vývoj trestu smrti na území České republiky; 4. praxe trestu smrti v USA; 5. stěžejní část – prezentace základních argumentů retencionistů a abolicionistů; 6. alternativa trestu smrti – doživotní odnětí svobody. V krátkém závěru se pak autorka přiklání k argumentům odpůrců trestu smrti.

Komentář:

Autorka ve své práci svůj cíl v základním vytyčení naplňuje, dalo by se však namítat, že „co nejobektivnější“ postihnutí nějakého fenoménu by si vyžadovalo nějakou úvodní metodologickou úvahu nad možností objektivní poznání a že cíl postihnout „všechny argumenty“ je také přeci jenom přehnané sebehodnocení práce. Tyto rysy – absence reflexe našich možností a východisek a s tím související nekritická samozřejmost přesvědčení o úplnosti – ostatně vyznačují i celé provedení práce.

Žánr práce lze charakterizovat jako kompilaci z jiných více či méně fundovaných publikací. Pozitivem takovéto práce je přehlednost a snadná čtivost, problematickou stránkou práce však je to, že nemá problém, resp. že předkládá reference jiných textů aniž přináší cokoli nového či provádí nějaké kritické srovnání využitých koncepcí, jejich zdrojů a východisek.

Co se týče zdrojů práce, tak základní teoretické texty jsou patrně zvoleny vhodně. Problém je ovšem v tom, že autorka přebírá vybrané koncepce jako faktickou danost aniž přitom reflektuje, že vycházejí z nějakých svých východisek a principů, které přeci jenom je pro nějaké hlubší a kritické zpracování zapotřebí odkrýt. Autorka tak přejímá např. jednostranné interpretace historických faktů z různých zdrojů, což jí bez dalšího kritického zpracování přivádí do protimluvů (s. 9–11). Dalším výrazným problémem u práce se zdroji je jakási nevyrovnanost v jejich volbě, když na jedné straně jsou využity odborné a kritické publikace, avšak na straně druhé se použije výpovědi doživotně odsouzených vězňů, aniž se opět udělá jakákoli kritická analýza situovanosti, záměrnosti a důvěryhodnosti takovéto výpovědi. Těchto momentů je v práci více a v příslušných pasážích značně srážejí její úroveň.

Co se týče přehledové historie trestu smrti, které je věnováno v práci nejvíce místa (ačkoli klíčovou pasáží mělo být pojednání argumentů zastánců a odpůrců), tak i při

pochopitelně nutném zjednodušení občas čtenáře zarazí jakási extrémní kusost a opět jednostrannost. Např. proč v historickém výčtu chybí staré Řecko? To je zajímavé zvláště v souvislostech, kdy autorka označuje praktika některých starých kultur či soudobých států za barbarské (9 aj.). Co však je to ne-barbarské, vůči němuž můžeme to jiné označit za barbarské? Když navíc autorka implicite ono ne-barbarské spojuje s „my“, tak se dostáváme do úzkých, když si chceme odpovědět na to, kdo to „my“ jsme? – Evropané s dvěma světovými válkami a holokaustem ve své nedávné minulosti? Spojené státy, v nichž se praktikuje trest smrti a jež zřídily internační tábor nespádající záměrně pod jakoukoli jurisdikci? Atd.

Další nejasnosti lze shledávat např. u výkladů problematiky trestu smrti v souvislosti s 2. světovou válkou. Např. zabíjení v plynových komorách patrně nelze považovat za „trest“, ledaže trestaným proviněním by byla sama existence těch lidí. Stejně tak, když je řeč o totalitních systémech dnes, tak je otázkou, které to jsou, resp. co to je totalitní systém. Dále se najdou nepřesnosti např. když autorka srovnává princip výkonu trestu smrti v USA v plynové komoře s nacistickými vyhlazovacími tábory. Zde je potřeba připomenout, že kyanovodík se používal jen v některých lágrech a že značná část obětí byla zabita výfukovými zplodinami spalovacích motorů. Atd. Atd.

Čím více se práce blíží k závěru, tím více v ní pak nalézáme generalizace činěné na základě jediného příkladu či výpovědi, což je zvláště problematické, když se jako doklad nějakého obecného tvrzení použije výpověď doživotně odsouzeného. Navíc problém alternativních trestů k trestu smrti autorka řeší na příkladu sériových vrahů, což je ovšem poměrně malá skupina, byť mediálně asi nejprůtažlivější. Popisy některých alternativních trestů („trest života“ [což se zdá být obdobou pracovních a převýchovných táborů, jaké známe také z nacistického Německa] či detenční ústavy) v sobě nesou řadu problémů, které by stály za důslednější rozpracování. Jednak stojí za těmito návrhy vždy nějaká určitá koncepce lidství, přirozenosti, práva apod. a jednak v případech detenčních ústavů se dostáváme k otázce, co to je vůbec trest.

Po formální stránce předložená práce naplňuje základní požadavky bakalářské práce (odkazování, citování, uvádění zdrojů atd.), avšak vyskytuje se v ní řada překlepů, které na několika místech znejasní smysl věty.

U obhajoby by autorka mohla vysvětlit např. co je kritériem rozdílu mezi barbarským a ne-barbarským nebo zda vidí nějaký rozdíl mezi trestem smrti a masovým zabíjením v nacistických koncentračních táborech.

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě a vzhledem k výše uvedeným připomínkám předběžně hodnotím „dobře“ (3).

V Těptíně 29. srpna 2011

Mgr. Jaroslav Novotný, Ph.D.